

VINCENTS TOMAŠUNAS

(1867–1948)

Vincents Tomašunas dzimis Lietuvā. Mācījies Pēterburgas Garīgajā seminārā kopā ar Latgales priesteriem. Iestājoties seminārā, vēl nepratis piekalpot dievkalpojumos. Seminārā mācījies sekmiņi. Bieži A. Svīklis gājis pie viņa lūgt paskaidrojumus morāloteoloģijā un pateicībā cienājis padomu sniedzēju ar garšīgu Latgales sieru.

Par priesteri iesvētīts 1890. gadā, un pirmā darba vieta bija Aglonā par vikāru. Te viņš vēl sastapis pēdējos dominikāņus – baltos tēvus, kas pavadījuši savas vecumdienas un par kuriem raksta A. Rupainis romānā »Baltie tēvi«.

Tad V. Tomašunu pārcēla uz Ciskādiem. Tur bija veca koka baznīciņa, celta 1751. gadā. Prāvestam bija uzdots uzcelt jaunu dievnamu. Darbs viņu nebaidīja, un viņš to arī spoži īstenoja. Darbus pie jaunās baznīcas celšanas uzraudzīja pats prāvests. Pie pamatu rakšanas izrakuši miroņa galvaskausu, kas liecināja, ka te kādreiz bijusi kapsēta. Prāvests pats arī uzraudzījis kokmateriālu izvešanu no tuvējiem Subinaites mežiem.

Jaunais dievnams uzcelts neparasti ātri – 1900. gadā bija pabeigts. Tā kā V. Tomašunas Ciskādos kalpoja divus lāgus un ilgus gadus, viņš sagādāja visus liturģiskos tērpus, zvanus, gleznas, ērģeles utt. Viņš pazina visus draudzes locekļus, un viņu visi cienīja.

Ap 1901. gadu dekāns M. Petrovskis Viļānos jau bija vecs un slims. Metropolīts viņa vietā par dekānu iecēla Ciskādu prāvestu V. Tomašunu. Kad to uzzināja M. Petrovskis, viņš norūpējies devās uz Pēterpili, lai noskaidrotu, kā tas noticis, ka viņa vietā norīkots cits dekāns – pie tam tāds, ko viņš uzskata par savu vislielāko ienaidnieku. Metropolīts satraukto dekānu gan nomierinājis, ka viņš paliek dekāns, bet V. Tomašuna iecelšanu nav atsaucis. Tā V. Tomašunas bija dekāns ar dzīvesvietu Ciskādos.

Visus dekāna pienākumus V. Tomašunas izpildīja stingri un operatīvi. Piemēram, pēc M. Petrovska nāves Viļānos ērģelnieks piesavinājās daudzās baznīcas mantas. To uzzinājis, V. Tomašunas nekavējoties ieradās Viļānos, izsauca ērģelnieku un lika tūlīt atdot mantas baznīcai. To redzot, Viļānu draudzes vikārs V. Urbelis brīnījās, kā dekāns visu zina un kā dekāna pavēlēm ērģelnieks klausā bez jebkādas pretošanās.

1908. gadā V. Tomašunas dzīvesvieta kļuva Varakļāni. Varakļānu dievnamam V. Tomašunas sagādājis krustaceļa bīdles ģipša veidojumā. Te viņam bija daudz darba, sevišķi viņš cīnījās par dzeršanas izskaušanu. Draudzes darbā palīgā tika doti vikāri, starp tiem A. Pelešinas, A. Tumāns, P. Gadzāns u. c. Dekānam mūža laikā bijuši 25 vikāri. Ar tiem viņš centies labi saprasties, vienīgi nekādi nevarējis saprasties ar A. Tumānu.

Par nopelniem Baznīcas labā V. Tomašunas apbalvots ar tiesībām nēsāt krustu uz krūtīm.

Pēc Pirmā pasaules kara V. Tomašunas tika iecelts par dekānu Krāslavā, bet te sabija īsu laiku, jo nepiekrita, ka Krāslavu ieskaita kūrijas draudžu skaitā un dekāns pāriet uz algu.

No Krāslavas viņu pārcēla atkal uz Ciskādiem, kur kanoniķis nodzīvoja līdz nāvei lielā atstātībā un vientulībā. Vincenta Tomašuna nāves diena ir 1948. gada 4. jūnijs. Priesteris apbedīts Ciskādu baznīcas dārzā. Uz kapa ir pieminekļi.

Pēc tautības bija lietuvietis, bet pilnīgi pārvaldīja latviešu, krievu un poļu valodu. Parasti mīlēja runāt poliski. Jaunībā daudz lasīja garīga satura grāmatas poliski un latīniski. Viņam bija liela personīgā bibliotēka, kurā netrūka daudz vēsturisku grāmatu un poļu klasiķu darbu. Vecumā priesterim pasliktinājās redze. Svēto Misi celebrēja no misāles »Pro coequentibus«, t. i., lietoja tikai Dievmātes godam un par mirušiem paredzētos Mises formulārus. Šīs abas Mises sirmmais priesteris zināja no galvas.

Dzīvē V. Tomašunas bija ļoti žēlsirdīgs. Viņam bija burtnīca, kur bija atzīmēti visi parādnieki, kuri parādu nekad neatdeva. Par

to viņš mēdza sacīt: »Aizdod tikai naudu – un tu vienmēr iegūsi sev ienaidniekus!« Kādai atraitnei, kas nezināja, kā apbedīt savu vīru, viņš žēlsirdīgi iedeva naudu apbedīšanai un dzīves turpināšanai.

Kā jau lietuvietis, V. Tomašunas prata labi nostādīt saimniecību un to vadīt. Mīlēja turēt zirgus rikšotājus un ar tiem izbraukt. Vecumā bija nopircis pat vieglo automašīnu un pats vadīja. Ļoti baidījās no pērkona, tāpēc plebānijas tuvumā bija augsts zibens novedējs. Negaisa laikā viņš rūpīgi aizvēra visus logus un slēģus.

Priesteris V. Tomašunas bija liels lūgšanu vīrs. Lai kas bija cieņiņš un lai kāds darāmais, visu pārtrauca, lai noskaitītu breviāru. Kad vājā redze neļāva breviāru lasīt, tā vietā skaitīja rožukroni, ko nēsāja vienmēr līdz.

1992. gadā Latvijā – pēc 50 gadu prombūtnes – bija ieradies latgaliešu rakstnieks J. Klīdzējs, kuram dzimtā puse ir Ciskādu draudze. Viņš apmeklēja savu draudzes baznīcu un ilgāku laiku uzkavējās pie V. Tomašuna kapa baznīcas dārzā. Izcilais rakstnieks noņēma ceļus pie priesteru kapa un noskaitīja lūgšanu, uzlika ziedus uz kapa. Televīzijas intervijā pie kapa kavējās atmiņās par kanoniķi pirms 50 gadiem, kad studējis Rīgā un Lielajā sestdienā mātes uzdevumā atnesis nosvētīt maizi. Kanoniķis, kā jau iepriekš minēts, labi pazina savas draudzes locekļus, aicināja J. Klīdzēju pie sevis, lūgdams pastāstīt, kā notiek studijas. Tā kā bijis drēgns laiks, pacienāja studentu ar garšīgu karstvīnu. Pēc tam jauneklī pavadījis un vēl ceļā pārkrustījis. Kā izteicās rakstnieks: »Vincenta Tomašuna svētība pavadīja mani visos trimdas ceļos!«

Avots:

Svilāns, Jānis. Latvijas Romas katoļu priesteri / Jānis Svilāns, Alberts Budže. - Rēzekne : Latgales kultūras centra izdevniecība, 2008. – 1.sēj.- 284.- 286. lpp.